

Sygn. akt II USK 498/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M. L., A. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku
o ustalenie odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki z tytułu
składek na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych
Świadczeń Pracowniczych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się A. L. od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Białymstoku
z dnia 25 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa 588/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od A. L. na rzecz organu rentowego kwotę 1.800
(jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2020 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie z odwołania M. L. i A. L. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Białymstoku, ustalających odpowiedzialność odwołujących się jako członków zarządu za zobowiązania P. CO Spółki z o.o. z siedzibą w B. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, oddalił apelację odwołującego się A. L. od wyroku Sądu

Okręgowego w Białymstoku z dnia 30 czerwca 2020 r., którym oddalono odwołania oraz orzekł o kosztach procesu.

W ocenie Sądów *meritii* odwołujący się jako członkowie zarządu Spółki P. CO nie zgłosili wniosku o ogłoszenie upadłości oraz nie wszczęli postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego). Odwołujący się A. L. zarzucał w apelacji, że nie ponosi winy w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości, zgodnie z art. 116 § 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1540 ze zm.), ponieważ z uwagi na zły stan zdrowia spowodowany poważnym wypadkiem, nie był w stanie prowadzić spraw Spółki. Zdaniem Sądu Apelacyjnego odwołujący się nie wykazał jednak, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości było związane ze stanem jego zdrowia w związku z wypadkiem przy pracy, któremu uległ w dniu 29 maja 2014 r. (w tym czasie sprawował on czynny nadzór nad sprawami Spółki). Spółka nie uregulowała należności z tytułu składek należnych za maj 2013 r., czyli już w dacie 15 czerwca 2013 r., tj. na rok przed wypadkiem odwołującego się. Zatem odwołujący się jako członek zarządu powinien podjąć kroki zmierzające do ogłoszenia upadłości Spółki lub złożyć wniosek o wszczęcie postępowania układowego w terminie 14-dniowym od tej daty, czego nie uczynił.

Odwołujący się A. L. wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego: 1) art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej w związku z art. 299 § 2 k.s.h., przez błędną wykładnię, przejawiającą się w stwierdzeniu, że jako członek zarządu spółki z o.o. odpowiada solidarnie całym swoim majątkiem za zaległości spółki, jeśli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna w sytuacji, gdy przepis ten przewiduje wyłączenie odpowiedzialności majątkowej, jeżeli członek zarządu nie ponosi winy za niezgłoszenie wniosku o upadłość, co miało miejsce w sprawie; 2) art. 10 i 11 ust. 1, ust. 1a i ust. 2 w związku z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1228 ze zm.), przez jego błędną wykładnię i uznanie jakoby Spółka P. CO stała się niewypłacalna w dniu, w którym upłynął termin płatności składek, tj. 15 czerwca 2013 r., a co za tym idzie członkowie zarządu byli zobligowani w ciągu dwóch tygodni od tego terminu do

zgłoszenia w sądzie wniosku o upadłość, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów wskazuje, iż samo zaprzestanie płacenia długów nie może stanowić o niewypłacalności dłużnika, bowiem musi mieć charakter trwały, nie zaś przejściowy, a zatem ustalanie terminu niewypłacalności jedynie w oparciu o upływ terminu zapłaty składek jest niepoprawne.

Skarżący zarzucił również - z ostrożności procesowej - naruszenie prawa procesowego: 1) art. 233 § 1 k.p.c., mającego wpływ na wynik sprawy, przez jego błędne zastosowanie polegające na przekroczeniu przez Sądy obu instancji zasady swobodnej oceny dowodów w postaci bezzasadnego przyjęcia w realiach niniejszej sprawy, że skarżący ponosił winę w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki, podczas gdy z prawidłowo przeanalizowanego materiału dowodowego wynika, iż z uwagi na zły stan zdrowia spowodowany poważnym wypadkiem, nie był on w stanie prowadzić spraw Spółki, a co za tym idzie nie ponosi winy w niezgłoszeniu wniosku o upadłość, zgodnie z art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej; 2) art. 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c., mające wpływ na wynik sprawy, przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że przeprowadzenie dowodu z opinii kolejnego biegłego specjalisty z zakresu księgowości i rachunkowości było nieprzydatne do rozstrzygnięcia spornej w sprawie kwestii, a także zmierzało do przedłużenia postępowania, podczas gdy było to konieczne dla wyjaśnienia wielu zagadnień, a pierwsza sporządzona w sprawie opinia biegłego specjalisty nie spełniała wymogów co do kompletności i rzetelności, nie zawierała ważnych dla sprawy wniosków.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, które ujął w formie następującego pytania: „czy niemożność złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki prawa handlowego, która to niemożność powstała z przyczyn obiektywnych (zły stan zdrowia, niezdolność do pracy członka zarządu) po dacie, w której z uwagi na sytuację finansową spółki powinien być taki wniosek zgłoszony, zwalnia członka zarządu z odpowiedzialności za zobowiązania spółki za okres usprawiedliwionej

niemożności prowadzenia jej spraw”? Zdaniem skarżącego odpowiedzialność członków zarządu uzależniona jest od tego, czy brak złożenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spowodowany był zawinionym działaniem (winą) odpowiedzialnego. Rozważając przesłankę braku winy, jako kryterium w tym zakresie powinno się przyjąć obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, ewentualnie o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego

lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 Nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

W związku z powyższym skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy jednak odnieść się do zawartego w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosku organu rentowego o odrzucenie skargi z uwagi na wartość przedmiotu sporu wynoszącą 23.707 zł. O ile trafnie organ rentowy powołał się na to, iż zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego sprawa o ustalenie odpowiedzialności członka zarządu spółki za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne jest sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (tak chociażby powołane przez organ rentowy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2006 r., I UZ 17/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 334 czy postanowienie z dnia 19 marca 2009 r., II UK 272/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 249), to nie dostrzegł, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Ustosunkowując się natomiast do podnoszonej przez skarżącego przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania stwierdzić należy, że sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązał do treści przepisów prawa oraz nie wyjaśnił na czym polegają trudności w dekodowaniu norm prawnych. W celu zbudowania istotnego zagadnienia prawnego nie jest wystarczające odwołanie się do samego pytania, które ma odpowiedzieć na wątpliwości skarżącego. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że przedstawienie zagadnienia prawnego nie polega na samym sformułowaniu pytań, ale wymaga precyzyjnego sformułowania poprzez wskazanie przepisu prawa materialnego lub procesowego, z którym jest związane, i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2021 r., V CSK 387/20, LEX nr 3171921).

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że w judykaturze wyjątkowo uznaje się, że członek zarządu nie ponosi winy za niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości albo wniosku o wszczęcie postępowania układowego, jeżeli został odsunięty od prowadzenia spraw spółki, nie został do nich dopuszczony, powierzono mu w zarządzie zajmowanie się takimi zagadnieniami, że nie miał

wglądu w sprawy finansowe spółki i nie mógł wiedzieć, że zaprzestała ona spłacania długów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., I UK 39/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 97 oraz z dnia 4 lutego 2011 r., II UK 225/10, LEX nr 829131). Winy tej nie wyłącza choroba członka zarządu, jeśli miał on możliwość podjęcia działań zmierzających do zapewnienia prawidłowego działania spółki w tym okresie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 17/21, LEX nr 3119755). Zatem choroba, ciąża, urlop macierzyński i urlop wychowawczy nawet jedynego członka jednoosobowego zarządu spółki handlowej nie oznaczają same w sobie braku winy w niezgłoszeniu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wniosku o wszczęcie postępowania układowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., I UK 39/08 oraz postanowienie z dnia 16 maja 2018 r., II UK 335/17, LEX nr 2549281). Ponadto – jak prawidłowo uznał Sąd Apelacyjny - winę lub brak winy członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub o wszczęcie postępowania układowego należy oceniać w odniesieniu do chwili, w której powstał obowiązek zgłoszenia takiego wniosku, a nie do okresu późniejszego. Tymczasem zgodnie z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie - którymi Sąd Najwyższy jest związany - wniosek o upadłość spółki winien zostać złożony w 2013 r., zaś skarżący uległ wypadkowi przy pracy w dniu 29 maja 2014 r. i dopiero po tej dacie był hospitalizowany i przebywał na zwolnieniach lekarskich. To oznacza, że okres choroby i przebywania skarżącego na zwolnieniach lekarskich z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy nie pokrywał się z właściwym czasem do zgłoszenia wniosku o upadłość spółki, a miał miejsce w okresie późniejszym.

W związku z powyższym skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 § 1 k.p.c.

[as]